

Lektsioonid: Õp 14:21–22, 25, 31; Mt 25:14–30

Pihikõne: Jh 12:26

Jutlus: 2Kr 8:9–15

Laulud: 288 (1–3); 285 (1–4, 5); 438 (1–3); 289 (1–3)

Te ju teate meie Issanda Jeesuse Kristuse armu, et tema, kuigi ta oli rikas, sai teie pärast vaeseks, et teie saaksite rikkaks tema vaesusest. Ma annan selles asjas vaid nõu: see oleks ju teile kasulik, kui te nüüd lõpetaksite oma tegemise, mida te alustasite juba mullu. Tollal olite teie esimesed nii tegema kui tahtma. Lõpetage nüüd oma tegemine, et nõnda nagu teil oli valmidust tahta, nõnda oleks seda ka lõpetamiseks oma võimalusi mööda. Sest kui on olemas valmidust, siis on see meeldiv selles, mis kellelgi on, mitte selles, mida tal pole. Sest ei tohi olla nii, et mis teistele on kergenduseks, ahistaks teid, vaid võrdsuse saamiseks olgu teie jõukus praegu nende puudusele toeks, et ka nende jõukus kunagi saaks toeks teie puudusele, nii et tekiks võrdsus, nagu on kirjutatud: „Kellel oli palju, sellel ei olnud liiast, ja kellel oli pisut, sellel ei olnud vähe.”

Jutluse algatuseks meenutan, et käsitlesime umbes sama teemat ka k.a 7. juuni peajumalateenistuse jutluses. 2Kr 8. peatüki taustal on niisiis annetuste kogumise aktsioon 1. sajandi keskpaiga kristlaste hulgas: Rooma provintsid, teiste seas ka Korintose koguduses, kellele ongi käesolev apostel Pauluse kiri adresseeritud, koguti annetusi esimese ja kõige tähtsama ehk Jeruusalemma koguduse heaks.

Meie tänases kirjakohas torkab eriti silma mõiste „võrdsus” (kr ἰσότης), mis nimisõnana esineb UT-s vaid kolmel korral ja meie kirjakohas on neist esinemistest lausa kaks. Vaatame veelkord neid kohti: „Sest ei tohi olla nii, et mis teistele on kergenduseks, ahistaks teid, vaid võrdsuse saamiseks olgu teie jõukus praegu nende puudusele toeks, et ka nende jõukus kunagi saaks toeks teie puudusele, nii et tekiks võrdsus, nagu on kirjutatud: „Kellel oli palju, sellel ei olnud liiast, ja kellel oli pisut, sellel ei olnud vähe.”

„Võrdsus” on meeldiv ja samal ajal salakaval sõna. Suure Prantsuse revolutsiooni loosungiks oli „vabadus, võrdsus, vendlus”, kuid, nagu teame, ei lõppenud revolutsioon sugugi nende ideaalide teoks tegemisega, vaid suure verevalamisega Euroopas. Võrdsuse ohtlikkust on kogenud ka kõik need, kes on elanud sotsialistlikus, kommunismi poole rühkivas ühiskonnas: kui taotleda kõigi inimeste võrdsust, siis on tulemuseks ikkagi ebavõrdsus, sest võrdsuse kriteeriumid kehtestanud inimesed muutuvad teistest „võrdsemateks” ja hakkavad elama teiste kulul.

Võrdsuse ideoloogia pole tundmatu ka tänapäeval, sest see on üks liberaaldemokraatliku ühiskonna alustalasid. Nt Eestis on 2008. aastal vastu võetud „Võrdse kohtlemise seadus”, mille eesmärk on (§ 1, lg 1) „tagada isikute kaitse diskrimineerimise eest rahvuse (etnilise kuuluvuse), rassi, nahavärvuse, usutunnistuse või veendumuste, vanuse, puude või seksuaalse sättumuse alusel, samuti DNA ülesehituse ja sellest johtuvate pärilikkusriskide või geneetiliste omaduste alusel.” Teame siiski, et vahel toob võrdne kohtlemine ikkagi kaasa kellegi ahistamist, kuna võrdsust nõutakse seal, kus see pole objektiivsete tunnuste tõttu võimalik, nt täiskasvanud *versus* lapsed või bioloogilised mehed *versus* bioloogilised naised.

Vaadakem aga tähelepanelikumalt Pauluse väidet meie kirjakohas: „Sest ei tohi olla nii, et mis teistele on kergenduseks, ahistaks teid...” Piibliuurijate arvates lähtub Paulus siin oma võrdsuse käsitles antiikfilosoofia suurkuju Aristotelese õpetusest. Aristoteles teeb nimelt vahet arvulisel ja proportsionaalsel võrdsusel. Arvuliselt võrdne on kohtlemisviis või sellest tulenev jaotus siis, kui kõiki inimesi käsitletakse eristamatutena – koheldes neid seega samamoodi või eraldades neile sama koguse hüvist ühe inimese kohta. See kohtlemisviis pole arusaadavalt alati õiglane: nt on sel juhul eeliseisundis need, kel seda hüvist juba enne rohkem oli.

Proportsionaalne ehk suhteliselt võrdne on kohtlemisviis või jaotus aga siis, kui kõiki asjassepuutuvaid isikuid koheldakse vastavalt nende konkreetsetele teenetele, väärtusele või panusele, andes inimestele siiski ebavõrdseid osi juhul, kui nad on ebavõrdsed.

Näib, et Paulus viitab meie kirjakohas justnimelt proportsionaalsele võrdsusele. Kuulsime, et ta kutsub kogudusi üles käituma korjandusaktisioonis Iisraeli rahva kõrberännaku eeskuju kohaselt. Meie kirjakoha lõpus ta ju meenutab seda võrdsust, mis oli manna kogumisel kõrbes. 2Ms 16:16–18 on kirjutatud: „Issand käskis nõnda: Igaüks kogugu sellest niipalju, kui ta sööb, kann iga pea kohta, vastavalt teie hingede arvule; igaüks võtku nende jaoks, kes tema telgis on!” Ja Iisraeli lapsed tegid nõnda, ja nad kogusid, üks rohkem ja teine vähem. Aga kui nad mõõtsid kannuga, siis ei olnud ülearu sellel, kes oli kogunud rohkem, ega tundnud puudust see, kes oli kogunud vähem; igaüks oli kogunud nõnda palju, kui ta sõi.”

Sellest loost tuleb proportsionaalne ehk suhteline võrdsus väga hästi välja: igaüks sai toitu niipalju kui ta jõudis ära süüa. See, kes kogus vähem, sai söönuks sellest vähemast. See, kes vajab toiduks rohkem, suutis koguda rohkem.

Siiski tekib ka proportsionaalse võrdsuse puhul ebaõigluse moment. Nt võis mõni Iisraeli rahva liige, kes kõrbes kogus vähem mannat, süüdistada mõttes seda, kes kogus rohkem: mille poolest on tema minust parem? Või siis süüdistas mõni Korintose koguduse liige Jeruusalemma kogudust selles: mille poolest on tema parem minust, et mina pean talle raha koguma?

Niisiis võivad olla ebaõiglasel nii arvuline kui proportsionaalne võrdsus. Ja miks? Sest võrdsusprintsipi üle otsustavad inimesed. Inimesed on aga Jumala ees patused ja kahjuks alati omakasupüüdlid.

Puudutan veel korra n-ö võrdsuse teooriat. Filosoofid ütlevad, et „võrdsus“ tähistab suhet võrreldavate objektide vahel. Iga võrdlus eeldab *tertium comparationis*’t ehk „võrdluse kolmandat osa“, konkreetset tunnust, mis määratleb võrdsuse kehtivuse aspekti. Seega on tarvis kedagi kolmandat, kes määrab, milles inimeste võrdsus seisneb.

See kolmas aga ei saa olla inimene. Ja nagu nähtub meie kirjakohast, teab Paulus seda väga hästi. Seetõttu ta meenutabki kõrbes manna kogumise lugu, kus erinevate mannakogujate võrdsuse kehtivuse aspekti määratles Jumal ise. Kõik mannakogujad olid erinevad üksteise suhtes, kuid võrdsed Jumala ees, sest Jumal teadis täpselt, kui palju keegi mannat vajab. Seetõttu andis Jumal igaühele täpselt sellise võime mannat koguda nagu sel inimesel tarvis oli.

Samuti käitus täna altarist kuulnud tähendamissõnas isand, kes andis oma sulastele kauplemiseks erineva arvu talente, vastavalt nende võimetele.

Juhtub aga ka seda, et keegi tõstab alati mässu Jumala seatud reeglite vastu. Sealsamas kõrberännakul toimus ju nt Korahi jõugu mäss Moosese ja Aaroni vastu. Ja talentide loos tõstis isanda vastu mässu too ühe talendi saanud sulane.

Mõnes mõttes tõstab mässu Jumala vastu kogu jumalatu, ilmalik ühiskond, sest ta loodab inimliku jõu peale ega arvesta *tertium comparationis*’ena, „võrdluse kolmanda osana“ Jumalat, kes on kogu maailma Looja ja Issand. Selline ühiskond mõtleb: ma ise kehtestan reeglid ja määran inimestevahelise võrdsuse aluse. Miks peaksin selle puhul arvestama Jumalat, kellest ma midagi konkreetset ei tea ja keda ma pole kunagi näinud?

Kuid Jumal on selle takistuse juba ammu ületanud. Ta pole karistanud Jumala vastu mässu tõstjaid, vaid on kinkinud inimestele uue võimaluse. Paulus meenutab seda meie kirjakoha algul: „Te ju teate meie Issanda Jeesuse Kristuse armu, et tema, kuigi ta oli rikas, sai teie pärast vaeseks, et teie saaksite rikkaks tema vaesusest.”

Meie eeltoodud võrdsusteooria termineis võiks siis öelda, et *tertium comparationis*’eks ehk „võrdluse kolmandaks osaks“ on saanud Jumala Poeg Jeesus Kristus. Keegi ei saa öelda, et ta ei tea Jumalast midagi ja pole Teda kunagi näinud. Sest Jumal sai inimeseks ja andis vabatahtlikult ära kogu rikkuse, mis tal oli. Paulus ei mõtle siin mitte materiaalsel rikkust, sest Jumalale kuulub ju kogu olev. Ta mõtleb vaimset rikkust: au, ihu, selle maailma hüvesid, õigust olla armastatud jne, kõike seda, mida kujutleme väärtuslikuna.

Võiks siis öelda, et alates Jeesuse Kristuse ristisurmast ja ülestõusmisest on inimestevahelise võrdsuse määratlejaks Jumala enda eeskuju Jeesuses Kristuses. Kui Jeesus Kristus andis meie heaks ära oma au, ihu, maise vara ja inimsuhted, siis peame ka meie olema valmis sedasama tegema.

Muidugi ootab Jumal igalt Jeesuse järelkäijalt, Jeesuse jüngrilt seda eeskuju järgimist sellele inimesele jõukohasel määral. Täpselt samamoodi nagu kõrbes suutis iga inimene mannat koguda

vastavalt sellele, kui palju tal tarvis oli. Meile on ka antud erinev arv talente, vastavalt meie võimetele.

Omal kombel võtab selle uue, jumaliku võrdsuse mõõdupuu kokku Jeesuse sõna Lk 6:38: „Andke, ja teile antakse – hea, tihedaks vajutatud, raputatud, kuhjaga mõõt antakse teie rüppe, sest selle mõõduga, millega teie mõõdate, mõõdetakse teile tagasi.” Kui tahame, et meie ja kaasinimeste vahel oleks võrdsus, siis andkem neile hüviseid – ja me saame rohkem tagasi kui andsime. Sest Jumal andis Jeesus Kristuse läbi meile kõik, mis Tal on, ja sai kõik tagasi. Kui jääme Kristusesse, siis saame samuti tagasi kõik, mida kunagi oleme kellegi heaks loovutanud!

Aamen.